

Csapások Hamudius kevélysége miatt

Miután Hamudius már a kenyérgabonát is eladta, olyan éhínség támadt, hogy a patkányok feljöttek a lakásokba, mert a kanálisokban nem találtak eleséget. Soványak voltak és ide-oda surrantak, ragacsos szőrűek voltak, mint a pöcegödörből kivetett pamutgomolyagok, szemükben vad és elszánt fények villantak. Jöttek seregestül éjnek idején, de később már nappal is, vécékben, fürdőszobákban, éléskamrákban bukkantak fel a lakókat rémítvén, akik már a kenyérmorzsát is rég fölseperték előlük.

A feketés házipatkányokat hamarosan elűzték a nagyobb és vastkosabb testalkatú vándorpatkányok, az Epyimis norvegicusok, amelyek a csatornák után, ahol laktak, a szeméttelpeken s az ólakban is megfordultak, tele voltak élősködőkkel, s ürülékük, vi-zeletük is fertőzött. Vírusokat, gombákat terjesztettek, a sarokba szorítva megtámadták az embert, bátran ráugrottak kutyára, macskára, megmárták azokat, s már a harapásuk is pusztító sebet okozott.

Nem volt mérég, hogy azzal irtották volna őket, botokkal, csapdákkal vadásztak rájuk, de kimúlva még ijesztőbbek voltak: metszőfogaik előremeredtek, szájukból szivárgott a vér, amely kis tócsákban gyűlt meg a fejük körül. Zárás után az üzletekben elrejtették azt a kevés élelmet is, ami volt, s elsőként a vietnami rákpogácsát, amelynek dobozai évek óta porosodtak a polcokon azokkal a rizsből sajtolt tallérokkal együtt, amelyek fehér kabátgombokhoz hasonlítottak.

A nagyáruházba éjszakára civil lövészeket osztottak be. Ott ültek a ládákon öten-hatan kezükben töltött szélpuskával, s figyelték a patkányok alattomos surranását. Oly nehéz volt eltalálni őket, hogy némelyiket közülük már megismerték a virrasztó vadászok, nevet is adtak neki, és lesték az érkezését. Ezek közé tar-

tozott a legöregebb s a legfurfangosabb, Alfréd is, amely már a szőrét hullatta. Suttogva közölték egymással a lövészek, ha megjött az *öreg*, s mozdulatlanul figyelték titokzatos útjait. Sokáig kajtatott ide-oda gurulva, mert nemigen akadt, amit munkába vehetett volna. A foghíjas polcokon csak gyógyvizes üvegeket lehetett látni, kannában eltett zöldborsót zavaros lében, csalánt rizzsel, mustárt recés poharakban, dohos cikóriakávét s néhány doboz halkonzervet. Kozmás szélű vashordóban szójaolaj sötétlett, s egy hatalmas vesszőkosárban, mintha csak meg akarnák csúfolni a vevőket, több száz tasak csípős paprika volt fölhalmozva, noha a város lakói hónapok óta nem láttak húst.

„Ni, megjött Frédi!” – intett az egyik lesben álló sok várakozás után, miközben társai már elszunyókáltak ölükben a keresztbe fektetett puskákkal, s valóban maga az öreg himpatkány tűnt fel távolabb, a raktárajtó közelében. Egy ideig körbe-körbe forogva szimatolgatott a cementen, aztán fölkapaszkodott a legelső polcra az ecetesüvegek közé, de ott nem talált semmit, egy *emelettel* magasabbra kúszott, s bajuszát vizsgálódón mozgatta; közben föl-földobta csupasz vörhenyes farát és duzzadt heréit, s talpának vénségtől szikkadt gumói sejtelmes-halkan kocogtak a deszkán. Oly különös volt ez a magányos kalandozás, hogy a vadászok derékből fölegyenesedve sokáig némán, tétlenül figyelték Frédi járkálását. „Oda nézzetek! – suttogta most az, aki először pillantotta meg a kajtató agglegényt. – Ilyet még nem láttatok!”

A patkány rábukkant egy paradicsomlével teli üvegre, éles fogával hamar lerántotta róla a műanyag dugót, aztán fölmászott a tetejébe, sunyin fészkelődve belegyömöszölte rút, pikkelyes farkát a lébe, majd óvatosan kihúzta, és szopogatni kezdte. A férfiak ámulva nézték, mígnem kattant az egyik puska, s Alfréd lefordult az üvegről. Pár pillanatig még rángatózott, amikor aztán megdöglött, a lövészek masnit kötöttek a farkára, s kifüggesztették a főbejárat ajtaja elé, hogy az érkező kereskedők mindjárt láthassák éjszakai örökösük eredményét...

Sötét, hideg hajnalokon az autóbuszok, trolibuszok, villamosok mint szénrönköket öntötték ki a sok munkást a végállomásokon, folyamatosan és ingerülten, hogy új szállítmányért forduljanak. Az ernyedte emberek, akik egymás testmelegében és szorításában

már-már visszaaludtak korai ébredésük után, kivetődve a széljárta térségekre, s talpuk alatt megérezve a kemény talajt, egy pillanatra egy helyben állva imbolyogtak, mint akik annyi év után elfelejtették, merre is kell menniük. Legtöbbjük rágyújtott, repedt és feketés újjbegyeik között bizonytalankodott a láng, s megvilágította komor és elhasznált arcukat, a rosszul tápláltak és meggyötörtek arcát, akik a reménykedés peremére kiszorulva a munkásosztály *hősiességének* sem tudtak örülni, s tekintetükben kétkedő szigorral gondoltak már arra is, amin nevetniük kellett volna.

Miután elhajították az égő gyufaszálat és szippantottak néhányat, felgyorsított léptekkel özönlöttek a műhelyek felé, átvágva árkon, gödrön, sínpárokon. Könnyen haladtak, nem úgy, mint régebb, amikor kosztoscsészét lóbáltak, vagy táskát szorongattak a hónuk alatt. Hónapok óta nem vittek uzsonnát a gyárba, csak a féldoboznyi cigaretta lapult a zsebükben, s mellette a gyufa zörgött lépteik ütemére, meg az a néhány lej, amit az asszony adott, ha netalán kapnának valamit az üzemi falatozóban; de azt is megspórolták, s inkább fölhajtottak belőle egy féldecit munka után, hogy oldja a mérgüket hazavezető útjukon.

Az asszonyok sorsa az övékénél is nehezebb lett. Kicsinyeiket öltöztetni az alig fűtött tömbházak betonkamráiban, tej híján párálló leveket tölteni a csészéjükbe, s aztán sóhajtván nyitni előttük ajtót, amikor iskolába indulnak tízórai nélkül, egy-egy almával, keksszel. Üres kosaraikkal délig kószáltak a piac környékén meg a belvárosban, aztán éjszakára odaálltak a gépek mellé, s minden harmadik viselő elvetélt közülük. Egy kislány szalámival álmodott, amelyet az angyal hoz majd a karácsonyfára függesztve sztaniolpapírban, s egy másik szótlanul hátravetette a fejét, miközben a tanítónő szemléltető ábraként fonott kalácsot rajzolt föl a táblára. Száz és száz legényről állapították meg a katonáorvosok sorozáskor, hogy a gyatra táplálkozás és a vitaminhiány miatt nemileg fejletlenek, önmaguk s azok szűgyenére, ahol nevelkedtek s ahonnan jöttek...

Hamudius egy idő után a falvaktól elvette a malmok zúgását, a városi lakosoktól pedig a friss kenyér örömét is, elrendelve az egész ország területén, hogy a friss veknit, cipót legalább három napig szikkasztani kell hűvös raktárak mélyén, mielőtt kiszállítják az üzletekbe, mert ily módon csökken a fogyasztás, s ami megmarad, az újra használhatóvá lesz, ha megszáritják és beőrlik

az újsütetű kenyérbe. Így aztán a veknik feketére égtek, és a héjuk beszakadt, vagy sületlenül ellapultak, s úgy kerültek a polcokra, mintha a szállítókoszlik kerekei hányták volna fel oda...

A bivalyokat, lovakat levágták a szent traktorok nevében, de húsukat nem mérték ki a népnek, hanem megőrölve odavetették a tyúkoknak, halaknak; de a tyúkok között ugyanebben az időben vész pusztított, megbűzhödték a nagy tenyészetek környezetét, s nem akadt gondozó, aki az ólakba bebújva megtisztította volna azokat, csak a cigányok vállalkoztak rá jó pénzért, s derékig erő gumicsizmákban botorkáltak át az elhullott baromfiak vastag, alattomosan süppedő szőnyegén. A halastavak sok helyütt befagytak, de nem vágott senki léket az öles jégpáncélba, s a kövér potykák oxigén híján megfulladtak...

Az éhínség első esztendejében még nem érett volt be a búza, amikor rendelet jött a megyékbe, hogy le kell aratni, amint van, s ahol a magtárakat még nem készítették elő, ott a szabad ég alatt kell kiteríteni ponyvára, gyékényre, ami akad, de semmiképpen sem engedni, hogy a gazdák behordják a csűrökbe, még ha esküdöznek is, hogy gondját viselik és megőrzik az utolsó szemig, mert „a parasztokat még a régi mentalitás vezérli minden cselekedetükben”. S alighogy elhangzott a parancs és a búzát learatták, kicsépezték, még az utak mentén is sápadt búzapiramisokat lehetett látni, és talpig feketébe öltözött asszonyok hajlongtak fölöttük imát mormolva, kezükben égő gyertyákkal...

Hamudiusnak a fülébe jutott a nép zúgolódása, s elhatározta, hogy lelátogat Szamosvárra. Előtte azonban megüzente, ne ott állítsanak neki szónoki emelvényt, ahol az *IGAZSÁGOS* hatalmas lovasszobra áll, s mögötte a *bangyinok* templomának fehér kövei szikráznak, mert ha csak arra pillantott is, félelem szállt rá és rettegés, és megreszkettette minden csontját, és testének szőre felborzolódt. Íme a jómúltkoriban is, amikor az erkélyről szólni akart az odaterelt sokasághoz, szemben a Szoborral, a nyelve egyszerűen megduzzadt a szájában, s mindjárt az elején föllángolt benne a harag, mert elvtársak helyett azt mondta: *elhársak...*

Ezüstszárnú elnöki repülőgépén érkezett, a röptéértől éljenző sokaság falai között vonult be a városba a fekete Mercedesszel, az első titkár mellett állva. Jobb karját ablaktörlőként lengette, rövid-

látón hunyorgott, s valami kis piros mosoly göndörödött az arcán, de apró vadkan-szeme gyanakvón figyelt pamacsszerű szemöldöke alól. A piactér szélén összetákolt emelvényt, ahol régen közvéccé állt, színes vászonnal vonták be, az erkélyt vörös meg nemzeti színű zászlók díszítették, s a homlokzaton az ő hatalmas mellképe állt; de őt ábrázolta az az óriási festmény is, amely a szemközti moziépület közepén meredezett, amelynek magassága legalább hatvan sing, szélessége pedig hat sing lehetett, vagyis épp akkora, mint Nabukodonozor király arany állóképe, amelyet mindenkinek imádnia kellett.

„Üdvözlöm Szamosvár lakóit – kezdte szónoklatát, miközben elégedetten pillantott távolibb önmagára –, és elsősorban a hős kommunistákat, akik hozzájárultak e megye páratlan gazdasági fölvirágzásához, elvtársak!... Ők tudják, elvtársak, hogy nincs szükségünk sem elégedetlenkedőkre, sem pityergő vénasszonyokra. Nekik nem kell megmagyarázni, elvtársak, hogy csak néma és szívós küzdelem árán juthatunk fel a haladás és a civilizáció legmagasabb fokára, csak így teremthetjük meg a sokoldalúan fejlett szocialista társadalmat! De hadd idézzem az önök városának legnagyobb élő költőjét, aki egyik legmaradandóbb versét ezzel a gyönyörű sorral kezdi: »Nem vagyunk az ennivalóért, hanem a tennivalóért!«

A tömeg perceken át diadalmasan ünnepelte őt, ütemesen ismételve a nevét, miközben Lukács Misák néhány utcával odébb apró, csoszogó léptekkel loholt körbe, s az oldalán hatalmas bádogtölcsér lógott, amilyennel a benzineshordókat szokták feltölteni. Az anabaptista hangja bátrabb és elszántabb lett, s hogynem magasztosult volna fel önmaga előtt is, mikor mindenütt Isten csodás közbelépését látta, aki akkor sem tagadta meg az Ő megszületett fiát, amikor a Sátán már-már vérét vette. Lottóárusok elárvult asztalaira, falpárkányokra állt fel, *hangszóróját* a szájához emelte, s lehunyt szemmel ócsárolta Hamudius bálványozóit, a vezető embereket, és súlyos csapásokat jövendőlt:

„Jajgassatok, pásztorok, és kiáltatok és heverjete a porban, ti vezérei a nyájnak, mert eljő a ti megöléseteknek és szétszórásotoknak ideje, és elhullotok, noha drága edények vagytok...

És lesz, mint amikor álmodik az éhező, és imé, eszik, és midőn fölser-

ken, imé, üres a hasa, és mint amikor álmodik a szomjazó, és imé, iszik, és mikor fölserken, imé, szomjas és a lelke eleped...”

Hamudius jókedvében úgy határozott, hogy visszaadja a népnek legalább a friss kenyér örömét és a malmok zörgését, hadd örüljön. De alighogy szétszéledt a tömeg, úgy látta, nincs semmi baj, a biztonság őrői örködnek a nyugalom fölött, még szigorúban, mint addig, minden tíz emberre jut egy-egy titkosrendőr. Megkeményítette hát ismét a szívét, s elrendelte, hogy a parasztok ezután késedelem nélkül szolgáltatassák be terményeik legnemesebbjét és legjavát, marháik legszebbjét, legkövérebbjét. S bármit akarnának vásárolni falun, pénzt ne fogadjanak el tőlük, hanem csak aprómarhát és szemesgabonát meg tojást: száz tyúk legyen az ára egy csikókályhának, és tíz tojás az ára egy varrótűnek. Aki pedig nem termel, mert nincs földje, mint a tanítók is, álljanak össze többedmagukkal, menjenek ki a hetivásárba, és ott vegyék meg a beszolgáltatandó sertést, szárazbabot, veteményt...

Jajgatott megint az elárvult nép, és nem volt, aki oltalmába vegye. A diktátor azt is megtiltotta, hogy az elégedetlenkedők elhagyják az államot, s hírül vigyék az ország sorsát. A kivándorló zsidókért Izraelnek fizetnie kellett, a gyermekeket lemérték, s annyi ezüst árát követelték értük, amennyit a mérlegen nyomtak; a szászokért, svábokért Nyugat-Németország állt jót, s azonkívül, hogy házaikat itthagyták, Hamudius ötezer márkát kapott mindenikért külön, de hamarosan kevesellni kezdte ezt, s mind többet és többet kért. A diktátor megkapta, amit csak akart, még a gyári felszereléseket is, de még mindig elégedetlen volt. Kevélységében azt hitte, uralmának sohasem szakad vége. A prédikátor azonban tudta, hogy újabb szörnyű csapás sújtja majd az országot, és könyörgött Istenhez, hogy legalább a kicsiket és az öregeket kímélje.

De bizony sokan odavesztek az árvíz idején, amilyen évszázadok óta nem volt ezen a tájon. A pusztító áradás pedig így kezdődött:

Az Úrnak 1970. évében, amikor a gyümölcsfák menyasszonyi ruhába öltöztek, és jó illatok szálltak a levegőben, és énekeltek a madarak a kék ég alatt, és valami kis remény is csírázni kezdett az emberi szívekben, egyik napról a másikra olyan hőség lett,

mintha a föld a nap izzó kelyhébe zuhant volna. Es a hegyekben föllángoltak a fák, és sistergett és gőzölgött a havasokon a hó, és robajlón zúdultak alá a vizek a völgyek felé. Pocok, egér, patkány menekült seregestül a magasabb dombokra, s idétlenül moco-rogva még a galambfiókák is sirni kezdtek fészükön.

Elomoltak a falak, háztető, disznóól, gerenda szállt fel az ég felé a hullámok tetején, ameddig a szem csak ellátott, piszkosan fölhabzó víz kóválygott, s a folyók környéke megtelt jajgatással, zokogással. Gyermek szólongatta az anyját, szülő kapott kicsinye után a tajték fölött, farkas, bárány, nyúl és róka szorongott egy-egy óriási fűzfarönkön, békésen megférve egymással a veszedelem idején. Közben pászmákban zuhogott az eső, majd vihar támadt, s kergette az agyaglétengeren a hullákat, a fölpuffadt disznókat, teheneket, juhokat, kecskéket, megforgatta az előrenyújtott nyakú lovakat, mintha azok a fűben játékosan hemperegnének. Kénkő és nyirkos rothadás szaga terjengett, mint végítéletkor, és Lukács Misák szerint Isten azért öltötte magára a felhőket, hogy ne jusson el hozzá az imádság ezekben az órákban, mert megmondotta volt már az első vízözön előtt:

„Eltörölöm az embert, akit teremtettem, a földnek színéről; az embert, a barmot, a csúszó-mászó állatokat, az ég madarait; mert bánom, hogy azokat teremtettem...”

Hamudius tudta, hogy illenék mégis meglátogatnia az árvíz sújtotta vidékeket, de vonakodott. Még inaskorában belepottyant a pócegdörbe, amikor egy felsőrészre való bokszbőrt akart az inge alá rejteni, de a mestere utánaesett, és ő ijedtében hátrabillent a keskeny ülőkén; azóta iszonyodott minden alattomosan süppedő anyagtól, minden zavaros víztől, amelynek a fenekét nem tudta azonnal kitapogatni a talpával. Reggel morcos-tanácsztalanul húzódott oda felesége, Nicoleta ágyának a szélére.

– Semmi kedvem lemenni a tartományokba! – mondta. – Úgy hiányzik ez most nekem, mint kés a hátamba. Először is este vacsorára vagyunk hivatalosak, amelyet Zambia elnöke és felesége ad tiszteletünkre a Hadsereg Házában, másodszor pedig csak a jól előkészített ünnepi látogatásokat szeretem, ha kapkodva vágnak neki elnöki helikopteremmel, végül úgy járok, mint Noé ga-

lambja, amely még a legmagasabb csúcsokon sem talált az ő lábának nyughelyet...

Reménykedően pillantott feleségére, hogy sikerült-e meggyőznie őt, de az fektében a mennyezet gipszrózsáit figyelte, és csúf, sápadt, megnyúlt arcán szabadon kószált az unalom. Aztán ledobta magáról a paplant, megragadta férje vállát, és a szemébe nézett. Ajka fölhúzódott hosszú szemfogairól, mintha vicсорitana nevetés helyett, de az örömtől kissé még így is megszépült, akár a skót juhászcutya párzás közben.

– Megbolondultál? – kiáltotta. – Ennek az árvíznek minden cseppje arany a számunkra!

A diktátor merengve piszkálta az orrát.

– Erre én is gondoltam... Úgy megfajhatnánk a nyugatot, hogy fejödedényeinkbe nem férne a dollár...

– No lám, nem vagy te olyan ostoba, amilyennek látszol! Megfejjük mi a kecskét is, ha kell! – örvendezett tovább az asszony, egyik lábával a papucsá után tapogatva. Aztán a nagy velencei tükör elé állt. – Annyi adományt hoz nekünk ez az árvíz, hogy nem győzzük majd kihalászni! És szerintem semmi okunk restelleni a tányérozást! Szálljon csak be a jeruzsálemi Kruck bácsi is százötven-kétszáz dolcsival, ha azt óhajtja, hogy az ittrekedt biboldók bőrét megmentsük... És ugyanez áll a svábok rokonaira... Az első bankjegyet már babonából is megköpködöm: *Pű, pű, apád, anyád idejőjjön!*

Hamudius még mindig kételkedett:

– Én nem látom ilyen rózsásnak a helyzetet. Ha elgondolom, mennyit kell majd fizetnem a károsultaknak, a hideglelés környékez...

Nicoleta állat előrenyújtva fintorgott a tükörnél, hogy ellenőrizze arcának elsimított, majd újra visszaugró ráncait, s közben figyelte nyersselyem hálóingének tompa villanásait.

– Megint eltúlzod a dolgot, *Elvitárs!* – szólt megkésve. – Mi-féle kártérítésről beszélsz?! Mindenkinek leszotyogtatunk a telke elé egy-egy szekér téglát meg homokot, s legyenek vele boldogok!... Vagy talán az üregi nyulat támogatja valaki, amikor új kottorékba költözik? – Gondolkodott egy keveset. – Megvacsorázunk tehát a négusainkkal, Dávid és Betty Kaundával, holnap reggel országos gyászt rendelünk el, kitűzetyük a fekete lobogókat, az EGERPRES pedig világgá röpíti a katasztrófa híret, persze

illően föltupírozva, és hozzát teszi, hogy bízunk a gazdaságilag fejlett országok anyagi és erkölcsi segítségével... Utána szépen becsücsülsz a helikopiba, a többit pedig rám bízod, megértted? Olyan fogadtatásban lesz részed a nyakon öntött ürgék között, amilyent még nem látott a világ!...

Ajkát csücsörítve visszasetett a férfihoz, kezét annak a pizzamakabátja alá dugta, s Hamudius a száját eltátva hátrahökölt, mint akinek hideg fémkampók szorultak a szívére.

Az államtanács elnökének külön öltönyt varrtak a szemléhez, de így is nevetségesen hatott vastag szövetű Lenin-sapkájával, rövid, vízhatlan kabátjával, vaskos, ormótlan bakancsaira kitért strimflijével. Vele utazott Mautner, a miniszterelnök és a gazdasági főtanácsadó, akit a háta mögött Bab Bercinek neveztek, s aki a vígahetesre és a csapdlecsacsira is megtanította az elnöki házaspárt. Hamudius szótlán volt. Ujjait egymásba kulcsolva szemöldökének apró pamacsai alól nézte a hömpölygő vizet odalent, s a szeme ide-oda ugrált. Félt, s amint felszállt, minden összezavarodott benne. Egyik percben tengernagynak érezte magát, aki épp katonai szemlére indul, de a másikkban már a félelmek félelmét állta ki, mert azt képzelte, hogy az egész országot elsodorta az ár lakosaival együtt, odalettek az épületek, a gyárak, a bányák, a termőföldek, a gulyák, a Központi Bizottság mintafarmja, az ő teljes birtoka, s így nem lehetetlen, hogy megszámláltattak uralkodásának napjai is, mert többé nem lesz min uralkodnia...

A mélyből olykor felcsapó iszap- és korhadásszagtól a szorongása még erősödött, a rosszullettől már-már öklendezni kezdett, s jobbjával egy olyan mozdulatot tett, hogy a pilóta ijedten fordult hátra, mintha megállásra vagy leszállásra kapott volna jelt. Hamudius látta ezt a pillantást, és a másik kezével nyáladzó szájához kapott s végigtörölte rajta, hogy iménti mozdulatát érthetővé tegye. Ismerte a tehetetlen vonaglás görcseit, a gyomorfeldforgató, váratlan és nyers indulatokat, amelyek mindig rátörtek, ha cselszövést szimatolt, ha szidták vagy kicsinyelték valahol a világon, ha egy-egy bizalmi embere nyugaton kért menedéket, ha megérezte néha a feje fölött a Kreml vörös falai mögül figyelő MED-VE fölemelt mancsát. De olyankor fetrenghetett, üvölthetett, rázhatta az öklét, míg elcsitult benne az indulat, most azonban nem

volt kit otromba szavakkal megbotoztatni, leváltani, száműzésbe küldeni követként a mongol pusztákba, vagy parancsot adni az eltüntetésére, mert a helikopter parányi szitakötőként lebegett a sötét ég alatt és a sötét víz felett, s ő néma gyötrődésében senkit sem vonhatott felelősségre...

Nézte hát kiszolgáltatott-ellenségesen a vízben tükröződő ónszürke eget, a jegenyefák vízből kiálló sorait, a vízbe merült templomok sápadtan megvillanó keresztjeit s az árral egyszintű dombokat, amelyek a magasból szintén a víztömeg hatalmas hullámainak tűntek. Egy idő után kezdett fölszakadozni a felhőzet, s a tétova reménység sugarai szivárogtak elő. A nap vízszintes fénynyalábjaitól fölféherlett néhány toronyház, s a gép ereszkedni kezdett: már közel voltak Körösvárhoz, amelyet Hamudius elsőként akart meglátogatni, mert a jelentés szerint ezt érte a legsúlyosabb csapás, s a város kétharmadát elöntötte az árvíz.

Ezért minden ép háznak örült, szorongása elmúlt, s mikor meglátta a helyi pártvezetőség ismerős elvtársait az épület tetején, ahova leszálltak, s elől mindjárt Ugrál elvtársat, az első titkárt, vörösen ragyogott fel az öröm az arcán. De még inkább elcsodálkozott, amikor eléje tűnt az a tízezernyi férfi és nő, aki derékig állt a vízben vadul kiáltozva és ismételve az ő nevét, s a tenyerét csattogtatta a feje fölött: „Hamudius és a nép!”, „Hamudius és a párt!” Az éljenzők mögött csónakok lebegtek, s a diktátor hatalmas arcképei vitorlaként feszültek föléjük, a helyi filharmónia Handel Vízizenéjét játszotta egy hófehér sétahajó fedélzetén, amely távolabb horgonyzott.

Mihelyt a nagy vendég kiszállt kíséretével a gépből, az első titkár üdvözlő beszédet mondott: közölte, hogy a megye lakosai szívvel-lélekkel hön szeretett főtítkáruk körül, a párt körül tömörülnek ezekben a nehéz percekben, és nincs az az árvíz, amely ezt az egységet megbonthatná... Mikor értesültek arról, hogy Hamudius elvtárs lejön ide, hogy elbeszélgessen velük, mindannyiuknak nagyot dobbant a szíve. A telefonoszlopokat kidöntötte ugyan a szélvihar, amely az esőzéseket követte, de a hír így is hamar elterjedt a kommunisták által utcáról utcára, házról házra, embertől emberig... A municípium több tízezer lakosa, akiket rendkívüli csapások értek, új erőt merített a szavakból: „Jön Hamudius elvtárs!”

Holmi keskeny deszkapallókon pionírlánykák jártak fel-alá, s

hajladozva kicsiny öntözőikkel locsoltak, a kerti munkák fontosságát jelképezve; de ennél is meghökkentőbb volt az, amikor a hajó alsó erkélyéről háromtucatnyi lány ugrott a hideg áradatba, szétterítette fehér szoknyáját a vízen, s apró mozdulatokkal tartotta fenn magát, fejét magasra emelve az óriási szíromlevelek fölé. A diktátor álmélkodva nézte az eleven tavirózsákat, amelyek a tiszteletére nyíltak ki, s bár sejtette, hogy Nicoleta és Zeus Paupesco keze is benne van a ritka látványban, egy kis meghatódottsággal gondolta: „Nem hittem volna, hogy Ugrál ilyen kiváló szervező! Okvetlenül beválasztatom a Végrehajtó Bizottságba, okvetlenül!”

Negyven percen át ünnepelték őt a vízbenállók, mialatt a férfiak is, a nők is többször sunyin könnyítettek magukon; ilyenkor az ágyékuk körül néhány pillanatra jótét meleget éreztek, hogy utána még hideglelősebben vacogjanak. Egy vidéki ortodox pápa, akinek a víz csak a reverendája széléig ért, mielőtt Hamudius szónokolni kezdett volna, elkiáltotta magát férfiatlan hangon: „Ha a főtitkár velünk, kicsoda ellenünk?!”

Az elnök hosszú, mélyeszántó beszédet mondott, s ezalatt a hátsó sorokból, ahol fedezve voltak, sokan kiúsztak a partra béka és nyúlúszással, s míg lekuporodva várták, hogy kereket oldhasanak, elfojtottan tüsszögtek, és sáros lé csurgott a ruhájukból. Félóra alatt úgy megfogyatkoztak a mélyebben hűtözők, akik már tapsolni sem tudtak, hogy a gyári és intézményi megbízottak fölírták a *megalkuvók* nevét, a titkosrendőrök pedig lefényképezték a *szökevényeket*.

Mivel a nyirkos levegőtől a diktátor kissé berekedt, ismét *elhár-saknak* szólította az embereket, és meg sem köszönte az ünnepi fogadtatást, sem az eleven tavirózsák önfeláldozó nyílását, sőt a Vízizenét sem, amelynek szépségével I. György angol király annyira nem tudott betelni, hogy egy ízben éjjel kettőig ismételtette a Temzén hajózó zenekarral. Együttérzés kifejezése és köszönet helyett Hamudius mindjárt arról kezdett beszélni, hogy ez nem a siránkozás, hanem a tettek ideje, s a polgároknak újabb áldozatokat kell vállalniuk, hogy az ár elvonulása után még szebb legyen az ország, mint volt, s hamar feljusson a bőség, a jólét és a technikai *civilizáció* legmagasabb csúcsára, vagyis *la culmili!* – ahogy mondani szokta, s a hangját fokozatosan fölkanyarítva,

jobb karját a magasba lendítette, hogy ezzel a mozdulattal segítsen a fölemelkedésben...

A hideg áradásban órák óta vacogó tömeg messziről is észrevette a szenvedés sorompóját fölrántó mozdulatot, s hogy szándékát leplezze, *hurrá! hurrá!* kiáltással tört a part felé, mint itatás után a gulya, igyekvően, egymás hátába szuszogtak a küzdő reménykedés szuszogásával, s mindenikük széles sávot hagyott maga mögött a kiöntött folyó felszínén. De Hamudius már nem törődött velük, elnézett messzire, a túlsó part felé, amely szürke homályba merült. Ő azonban egyebet látott a távolban, saját látomásában gyönyörködött egy pillanatig, a kék tenger színe alól fölmerülő városokban, amelyek sziporkáztak a napfényben a csupa üveg, az ezüstösen csillogó fém és a karcsú betonoszlopok sokaságával, s a feltündöklő épületek között egyetlen szerényebb családi ház, viskó sem akadt. Íme, teljesül az ő vágya, gondolta, minden álma teljesül, ahogy a kéregfalvi bábaasszony annak idején megjósolta, és nem kell lerombolnia a városokat, hogy újakat építsen a helyükben, ahogy Néró gyújtotta fel Rómát, jöllehet ő is rákenhetné a pusztítást a *bangyinokra*, miként a hírhedt császár kente rá a keresztényekre, s mihelyt eljön az ideje, meg is teszi, ha pénzért nem tudott túladni rajtuk, mint a zsidókon és a németeken, s kifüstöli őket a fészkeikből, hogy végképp megszabaduljon tőlük. A rombolás igazi munkáját pedig elvégzik helyette a csön-desebb és alattomosabb erők, és akkor ő új földet teremt majd a talpa alá, és új eget a feje fölé, és uralkodni fog hatalomban és dicsőségben, az őt szolgáló koponyák piramisának csúcsán ő lesz az Alfa és az Ómega, a kezdet és a vég valamennyi földi halandó előtt...

Mindez csak pillanatnyi sóvárgó szédület volt, de Hamudius még azután is ott állt egy ideig az épület tetején, kezét az összetákoltt emelvény párkányán pihentetve, a mikrofonok mellett. Nagy és puffadt Lenin-sapkája mintha paplanbéléssel lett volna kitömve, hogy még szembetűnőbbé tegye szétálló füleit, magasan fölnyírt tarkóját s ijedten támadó borz-szemét a rejtőzködés láthatatlan bozótjában. Ott állt ormóttan bakancsában, rövid viharkabátjában meg sportnadrágjában, amely az ülepén valahogy kiürült és trottyot vetett a sok ránctól; állt billegő fél szájával, akár a szélütött, akinek a kedély leggyöngébb fuvallata is lebegtetni kezdi az ajkát, mint az elhalt lepkeszárnyat; de ez a mosolynak induló

rángás nem tudott fölgyűrűzni az arcára, hogy ott legalább apró hullámokban derűként terüljön szét, mert visszafogta a kételkedés. Csak a kabátujja alatt feszülő jobb karja sejlett erősnek és határozottnak, amellyel mindig forgattyúként indította be vagy legalábbis serkentette agyának örökölten dermedező bal féltekéjét, nehogy szónoki beszédei érthetetlen dadogássá torzuljanak.

„Igen, Ugrál határozottan tehetséges szervező!” – gondolta végül, amikor vendéglátói és kísérői fölzárkóztak mögötte, s iménti kellemes látomását is neki tulajdonította a szorongásos órák, félelmek és kételyek után. S bár eleinte Aranybányán szándékozott tölteni az éjszakát, ahol várták, megváltoztatta tervét, ami nála nem volt ritka, s úgy döntött, mégis Ugrál vendége lesz, hozzá tér vissza estére a további szemléről. Bab Berci, aki régi barátja volt a körösvári első titkárnak, belékarolt, és a fülébe súgta, hogy irigyli őt, mert íme, egy óra alatt a Nagyfőnök kegyeltje lett, amit mások esztendőik alatt sem érnek el.

– De tudod, mi az ára ennek? – folytatta, miután körülpillantott. – Egy kaviáros, pezsgős vacsora. Úgy ám, pajtás! Szerezzen néhány kiló feketeikrát s hozzá francia pezsgőt, ha lehet, Gordon Blue-et, mert az a kedvenc itala...

Az első titkár megtántorodott:

– Feketeikrát, francia pezsgőt?! Ne bolondozz! Honnan teremtek elő efféle ingyencségeket?! Lehetetlen!...

De Bab Berci sokat sejtetően rákacsintott:

– Nehogy az *Elvtárs* ezt a szót hallja a szádból, hogy *lehetetlen*, mert Pápua-Új-Guineában kötsz ki nagykövetként, és ott rohadsz meg! A beszerzést pedig bízd csak rám!

És így történt, hogy a megyei kereskedelmi igazgató, akit betegágyából rángattak ki, jó óra múlva már egy katonai repülőgépen ült feltűrt kabátgallérral, szederjes arcát gyapjúsálba süpöszte, hogy aztán még kora délután visszatérjen Bukarestből föltarisznyázva minden jóval, Hamudius legkedveltebb csemegéivel s italaival, jelezvén, mint Noé galambja, hogy már apadóban a vízözön...